

Pınar DOĞAN¹
Orcid: 0000- 0002-6943-5972
Seda KÜÇÜKOĞLU²
Orcid: 0000-0001-8957-4243
Deniz GÖNÜLAL³
Orcid: 0000-0002-9816-0613
Gizem DEMİRCİ⁴
Orcid: 0000- 0003-1814-0178
Türkan BOZTEPE TONBUL⁵
Orcid: 0009-0004-1478-4392
Defne ENGÜR⁶
Orcid: 0000-0003-0405-085X
Hatice BAL YILMAZ⁷
Orcid: 0000-0001-8015-6379

¹İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir, Türkiye
²T.C. Sağlık Bakanlığı İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Ersan Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, İzmir, Türkiye
³T.C. Sağlık Bakanlığı İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yenidoğan Kliniği
⁴T.C. Sağlık Bakanlığı İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Ersan Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, İzmir, Türkiye
⁵T.C. Sağlık Bakanlığı İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yenidoğan Kliniği
⁶İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yenidoğan Kliniği, İzmir, Türkiye
⁷Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., İzmir, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):
PINAR DOĞAN

dgnn.pinarr@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Yenidoğan yoğun bakım ünitesi;
besleme; yenidoğan; bilgi.

Keywords:

Neonatal Intensive Care Unit;
feeding; newborn; knowledge.

Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Çalışan Hemşirelerin ve Ebelerin Kap Beslemeye İlişkin Bilgi ve Uygulamaları

Knowledge and Practices of Nurses and Midwives Working in the Neonatal Intensive Care Unit Regarding Cup Feeding

Gönderilme Tarihi: 13 Temmuz 2023

Kabul Tarihi: 22 Kasım 2024

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin ve ebelerin kap beslemeye ilişkin bilgi düzeyi ve uygulamalarının incelenmesidir.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Aralık 2022- Mart 2023 tarihleri arasında bir eğitim ve araştırma hastanesinin yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde çalışan, dahil edilme kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul eden hemşireler ve ebeler oluşturmuştur. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan “Tanıtıcı Özellikler ve Yenidoğanlarda Kap Beslenmeye İlişkin Bilgi Formu” kullanılarak toplanmıştır. Kap beslenmeye ilişkin bilgi formuna verilen yanıtlar hazırlanan cevap anahtarı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya 114 ebe ve hemşire katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 31.22±6.66’dır (minimum:22; maksimum:49). Araştırmaya katılan hemşirelerin ve ebelerin ortalama bilgi puanı 20 üzerinden 16.42±2.73’tür (minimum: 3; maksimum:20). Katılımcıların bilgi puanları ile kap beslemeye tercih etme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Çalışmada yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin ve ebelerin kap beslemeye ilişkin bilgi düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda hemşire/ebelerin bebekleri kap ile beslerken daha etkili ve doğru uygulamasına katkı sağlamak amacıyla kontrol listesi oluşturulmuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda yenidoğan beslenmesine yönelik teorik ve pratik eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması ve bu eğitimler sırasında mentorluk sisteminin uygulanması önerilmektedir.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to investigate the knowledge and practices of nurses and midwives working in the neonatal intensive care unit on cup feeding.

Methods: This is a descriptive cross-sectional study. The sample of the study consisted of nurses and midwives who worked in the neonatal intensive care units of a training hospital between December 2022 and March 2023, met the inclusion criteria and agreed to participate in the study. The data of the study were collected by using the "Information Form on Descriptive Characteristics and Cup Feeding in Newborns" prepared by the researchers in line with the relevant literature. The answers given to the information form of the questionnaire on cup feeding were evaluated using the prepared answer key.

Results: This study 114 nurses and midwives participated. The mean age of the participating in the study was 31.22±6.66 (minimum:22; maximum:49). The mean knowledge score of the nurses and midwives participating in the study was 16.42±2.73 out of 20 (minimum: 3; maximum: 20). A statistically significant difference was found between the knowledge scores of the participants and their preference for cup feeding (p<0.05).

Conclusion: This study, it was concluded that nurses and midwives working in the neonatal intensive care unit had a high level of knowledge about cup feeding. In the study, it was concluded that the nurses and midwives working in the neonatal intensive care unit had a high level of knowledge about cup feeding. As a result of the research, a checklist was created in order to contribute to the more effective and correct application of nurses/midwives while cup feeding infant. In line with the results obtained from this study, it is recommended to ensure the continuity of theoretical and practical trainings on newborn feeding and to implement a mentoring system during these trainings.

Kaynak Gösterimi: Doğan, P., Küçükoğlu, S., Gönülal, D., Demirci, G., Boztepe Tonbul, T., Engür, D., Bal Yılmaz, H.,(2025). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Çalışan Hemşirelerin ve Ebelerin Kap Beslemeye İlişkin Bilgi ve Uygulamaları

EGEHFD, 41(2), 299-306. DOI:10.53490/eghehemsire.1323646

How to cite: Doğan, P., Küçükoğlu, S., Gönülal, D., Demirci, G., Boztepe Tonbul, T., Engür, D., Bal Yılmaz, H., (2025). Knowledge and Practices of Nurses and Midwives Working in the Neonatal Intensive Care Unit Regarding Cup Feeding
JEUNF, 41(2), 299-306.DOI: 10.53490/eghehemsire.1323646

GİRİŞ

Emzirme term ve preterm bebekler için çok yararlı olmakla birlikte, erken doğum, hastalık veya hastaneye yatma gibi nedenlere bağlı olarak kesintiye uğrayabilmektedir (Maastrup, Rom, Walloee, Sandfeld ve Kronborg, 2021). Yoğun bakım ünitesinde tedavi gören ve doğrudan anne memesinden beslenemeyen bir yenidoğanın anne sütü ile beslenebilmesi için alternatif seçenekler değerlendirilmelidir (Yılmaz, Caylan, Karacan, Bodur ve Gokcay, 2014). Kap ile besleme, doğrudan anne memesinden beslenemeyen bir bebeği beslemede kullanılan alternatif bir yöntemdir. Prematüre ve birçok hasta bebek için de güvenli bir yöntem olarak kabul edilmektedir (CDC, 2022).

Kap ile besleme biberon ile besleme yöntemine göre daha güvenli kabul edilmektedir. Biberon ile besleme yönteminde bakteriler ile sütün kontamine olma riski daha fazlayken kap ile besleme yönteminde bu riskin daha az olduğu belirtilmektedir (McKinney ve diğerleri, 2016). Biberonların erken verilmesi bebekte meme reddi, annede mastit, ağrı gibi bebeğin emmesiyle ilgili sorunlara neden olabilmektedir (Penny, Judge, Brownell ve McGrath, 2018). Koku ve tat beslenmede önemli bir yere sahiptir. Beslenme sondaları ile beslenen bebekler sütün kokusunu ve tadını sınırlı alabilmektedir (Muelbert, Lin, Bloomfield ve Harding, 2019). Kap ile beslemede ise yenidoğanların diğer alternatif beslenme yöntemlerine göre anne sütü kokusuna daha fazla maruz kaldığı belirtilmektedir (McKinney ve diğerleri, 2016). Kap ile beslenen bebeklerin anne sütü ve tadına ve kokusunu daha çok algıladıkları ve bunun da bebeğe olumlu oral, dokunsal ve işitsel uyum sağladığı belirtilmektedir. Kap ile beslenen bebeklerin daha az enerji harcadığı düşünülmektedir (McKinney ve diğerleri, 2016). Ayrıca bu yöntemde yutma ve soluk alma koordinasyonunun daha hızlı olgunlaştığı belirtilmektedir. Buna karşın, beslemenin uzun sürmesi, beslerken dökülmeye bağlı olarak yetersiz süt alımı ve aspirasyon riski endişeye neden olmaktadır (Çay ve Güleç, 2015; McKinney ve diğerleri, 2016). Ülkemizde geç preterm bebeğe sahip anneler ile yapılan bir çalışmada, kapla beslenen bebeklerin ilk haftada kilo alımı, ortalama beslenme süresi ve hastanede kalış süresi bakımından biberonla beslenenlere benzer olduğu ancak kapla beslenen bebeklerin taburculuk sonrasında anne sütü ile beslenme oranlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Yılmaz ve diğerleri, 2014). Bir çalışmada, biberon ve kap ile beslenen yenidoğan bebeklerin kilo alımı arasında bir fark olmadığı belirtilmiştir (Flint, New ve Davies, 2016).

Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde (YYBÜ) annesinden ayrı olan ve anne memesinden beslenemeyen bebekler için alternatif besleme yöntemlerine ilişkin literatürde pek çok çalışma olsa da (Mohandas, Rana, Sirwani, Kirubakaran ve Puthussery, 2023), YYBÜ’de çalışan hemşirelerin bilgi ve uygulamalarını inceleyen az sayıda araştırma olduğu dikkat çekmektedir (Olaogun ve diğerleri, 2015). Bu bakımdan bu çalışma, herhangi bir nedenle YYBÜ’de tedavi ve bakım gören yenidoğanların beslenmesinde kullanılan alternatif besleme yöntemlerinden biri olan kap ile besleme konusundaki yenidoğan hemşirelerinin bilgi düzeyi ve uygulama durumlarını araştıran araştırmalara duyulan ihtiyacı karşılamak amacıyla yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Hemşirelerin ve ebelerin yenidoğanların beslenmesinde kullanılan alternatif besleme yöntemlerinden biri olan kap ile besleme ile ilgili bilgileri ne durumdadır?
- Hemşireler ve ebelerin yenidoğanların beslenmesinde kap ile beslemeyi uygulama konusunda görüşü nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Aralık 2022- Mart 2023 tarihleri arasında İzmir ilinde bir üniversite hastanesinin YYBÜ’lerinde çalışan ebe ve hemşireler oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemi ise, belirtilen tarihler arasında, YYBÜ’lerinde çalışan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 114 ebe ve hemşire oluşturmuştur.

Veri Toplama Yöntemi

Çalışmaya katılmayı kabul eden ve bir üniversite hastanesinin I., II., III. ve IV. düzey YYBÜ’de görev yapmakta olan ebe ve hemşirelere araştırmanın amacı ve yöntemi yüz yüze görüşülerek anlatılmıştır. Her bir katılımcı kullanılan anket formunu yaklaşık olarak 10-15 dakikada doldurmuştur. Anket formunun kap ile beslemeye ilişkin bilgi formuna verilen yanıtlar, hazırlanan cevap anahtarı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Özellikler ve Yenidoğanlarda Kap ile Beslemeye İlişkin Bilgi Formu” formu kullanılmıştır.

Tanıtıcı Özellikler ve Yenidoğanlarda Kap ile Beslemeye İlişkin Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan form “ad hoc” anket olarak geliştirilmiş ve sadece bu çalışmaya özgü olarak kullanılmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm; katılımcıların yaşını, cinsiyetini, eğitim durumunu, meslekteki çalışma yılını, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışma yılını, çalışma şeklini, haftalık çalışma saatini, yenidoğan beslenmesine ilişkin eğitim alma durumunu içeren 8 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise yenidoğanlarda kap ile beslemeye ilişkin bilgileri (20 soru) ile uygulama durumlarını inceleyen (4 soru) 24 sorudan oluşmaktadır (Bilgen, Kültürsay ve Türkyılmaz, 2018; CDC, 2022; Çay ve Güleç, 2015; Girgin ve Gözen, 2020; Gözen ve Girgin, 2017; Olaogun ve diğerleri, 2015; Rahmani, Armanian ve Namnabati, 2018; Sağlık Bakanlığı, 2017; Yazar ve Küçük, 2020).

Ankette tıbbi terimlerin Türkçe olmasına ve katılımcılar tarafından anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir. Anket soruları hazırlandıktan sonra soruların uygunluğu için pediatri alanında 5 uzmandan görüş alınmıştır. Anket formundaki soruların kapsam geçerliğini değerlendirmek için Lawshe Tablosu’ndan yararlanılmıştır. Lawshe Tablosu’na göre beş uzman için minimum uyum ölçütü 0.99 olduğu belirtilmektedir (Çam & Baysan-Arabacı, 2010). Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda anket sorularında herhangi bir değişikliğe gerek duyulmamıştır.

Araştırma öncesinde pilot çalışma olarak 10 katılımcı anket sorularını yanıtlamıştır. Sorularda değişiklik olmadığı için bu 10 katılımcının yanıtları da çalışmaya eklenmiştir. Anket formunda bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik sorular doğru ve yanlış, bilmiyorum seçenekleri ile değerlendirilmiş ve puanlanmıştır. Bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olan soruların dördü yanlış cevap, 16’sı ise doğru cevaptan oluşmaktadır. Anket formunda yer alan, 3,10,13 ve 16. sorular yanlış cevap olarak belirlenmiştir. Her bir madde doğru, yanlış, bilmiyorum olarak işaretlenmiştir. Doğru bilinen her bir madde için 1 puan, yanlış bilinen her bir madde için 0 puan verilmiştir. Bilmiyorum seçeneği de 0 puan olarak puanlanmıştır. Ankete verilen toplam puan 0-20 arasında değişmektedir. Katılımcının yüksek puan alması bilgi düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS for Windows Version 25.00 (IBM Corporation, Armonk, New York, USA) bilgisayar istatistik paket programında gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler kesikli veriler için sayı ve yüzdelik dağılımları, sürekli veriler için ortalama±standart sapma olarak verilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı normallik testi ile belirlenmiştir. Grupların normal dağılıma uygunluk durumuna göre non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis yapılmıştır. Yüzde 95 güven aralığında, istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p<.05$ alınmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için araştırmanın yürütüleceği hastanenin girişimsel olmayan etik kurulundan (Karar No: 2022/08-11) ve İzmir İl Sağlık Müdürlüğü’nden (Karar No:2022/109) izin alınmıştır. Araştırmaya katılan ebe ve hemşirelere araştırmanın amacı ve yöntemi anlatılmış, çalışmaya katılımlarında gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcılardan sözlü ve yazılı onam alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya 114 ebe ve hemşire katılmıştır. Çalışmada katılımcıların yaş ortalaması 31.22 ± 6.66 ’dır (minimum:22; maksimum:49). Çalışmaya katılan ebe ve hemşirelerin tamamının (n:114, %100) cinsiyetinin kadın olduğu, %81.6’sının lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Meslekte çalışma ay ortalamasının 100.07 ± 90.90 (minimum:1; maksimum: 377.17) olduğu, YYBÜ’de çalışma ay ortalamasının 65.79 ± 62.68 (minimum:1 maksimum: 243.33) olduğu, klinikte haftalık ortalama çalıştıkları saatin 46.98 ± 9.61 (minimum:40; maksimum:72) olduğu saptanmıştır. Ebe ve hemşirelerin %94.4’ünün gündüz-gece nöbet ve mesai çalıştığı, %59.6’sının YYBÜ’de çalışmadan önce veya sonrasında yenidoğan beslenmesi veya emzirme danışmanlığı ile ilgili bir eğitim aldığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri (n=114)

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	114	100.0
Erkek	0	0
Eğitim		
Lise	2	1.8
Ön Lisans	3	2.6
Lisans	93	81.6
Yüksek Lisans ve üzeri	16	14.0
Çalışma şekli		
Sadece gündüz mesai	7	6.1
Gündüz-gece nöbet ve mesai	107	93.9
Eğitim alma		
Evet	68	59.6
Hayır	46	40.4
	Min-Maks	X±SS
Yaş	22-49	31.21±6.48
Meslekte çalışma ayı	1-377.17	100.07±90.90
YYBÜ çalışma ayı	1-243.33	65.79±62.68
Haftalık çalışma saati	40-72	46.98±9.61

YYBÜ: Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

Katılımcılara kap ile beslemeyi tercih edip etmedikleri sorulduğunda %73.7'sinin (n=84) kap ile beslemeyi tercih etmediği ve %23.7'sinin (n=30) tercih ettiği belirlenmiştir. Kap ile beslemeyi tercih eden katılımcıların %43.3'ünün (n=13) ara sıra kap ile beslemeyi kullandıkları saptanmıştır. Kap ile beslemeyi tercih eden katılımcıların %23.7'si (n=30), oral alımı geliştirdiği, bebeğin beslenirken daha az enerji harcadığı ve bebeğin yorulmadan beslendiğini düşündüklerini ifade etmiştir. Aynı zamanda katılımcılar kap ile beslemenin anne memesi ile beslemeye en yakın besleme şekli olduğu, bebeğin meme reddi yaşamasına engel olduğu, diğer alternatif besleme yöntemlerine göre daha iyi olduğunu düşündüklerini, biberon kullanımının diş damak yapısını bozduğu için kap ile beslemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kap ile beslemeyi tercih etmeyen katılımcıların %73.7'si (n=84) kap ile beslemeye ilişkin bilgi eksikliği, bu tekniği kullanma pratiklerinin az olması, birim bazlı bir kap ile besleme protokolünün olmaması, aspirasyon riskini arttırma korkusu, sütün dökülmesi ve buna bağlı olarak bebeğin beslenirken yeterli miktarda beslenememesi, oral alımı olumsuz etkilemesi, kapla beslemenin diğer yöntemlere göre uzun sürdüğünü düşünmeleri, yavaş olması, rahat bir besleme yöntemi olmaması, zaman kaybı, iş yükünde artış olması, birden fazla bebek beslemesi yapılırken diğer bebeklerin beslenme zamanlarının gecikmesi gibi endişeler nedeniyle tercih etmediklerini belirtmişlerdir.

Çalışmada katılımcıların %89.5'inin (n=102) biberonu, %26.3'ünün (n=30) kap beslemeyi alternatif besleme yöntemi olarak tercih ettiği bulunmuştur (Tablo 2). Katılımcıların kap ile beslemeye ilişkin yanıtları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Kap ile Besleme Tercihleri (n=114)

Özellikler	n	%
Kap ile beslemeyi tercih etme		
Evet	30	26.3
Hayır	84	73.7
Kap ile beslemeyi tercih etme sıklığı (Cevabı evet olan katılımcılar)		
Her zaman	2	6.7
Genellikle	4	13.3
Ara Sıra	13	43.3
Nadiren	11	36.7
Kullanılan alternatif besleme yöntemi*		
Biberon	102	89.5
Kap	30	26.3
Enjektör	71	62.3
Parmak besleme	9	7.9
Kaşık	8	7.0

*Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiştir

Tablo 3. Kap ile Beslemeye İlişkin Verilen Yanıtlar (n=114)

Anket Maddeleri	Doğru		Yanlış	
	n	%	n	%
1. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde tedavi ve bakım gören anne memesini alamayan yenidoğanların beslenmesinde kap, enjektör, parmakla besleme, kaşık veya beslenme sondası ile besleme yapılmalıdır.	112	98.2	2	1.8
2. Preterm bebeklerde koordineli emme ve yutma becerisi 32-34. gestasyon haftalarında gelişmeye başlar.	104	91.2	10	8.8
3. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde tedavi ve bakım gören bebeklerin beslenmesinde biberona göre kap ile besleme kesinlikle güvenilir bir yöntem değildir.	29	25.4	85	74.6
4. Kap ile besleme meme reddi yaşayan bebeklerde anne sütü verilmesi için alternatif bir besleme yöntemi olabilir	107	93.9	7	6.1
5. Kap ile besleme yutma yeteneği olan emzirilemeyen bebeklerde kullanılan alternatif bir besleme yöntemidir.	102	89.5	12	10.5
6. Kap ile besleme genellikle 30-32. gestasyon haftasında olan bebeklerde kullanılabilen besleme tekniğidir.	72	63.2	42	36.8
7. Kap ile besleme annesinden geçici bir süre ayrılan emzirilmeyen bebeklerde anne sütü verilmesi için alternatif bir besleme yöntemi olabilir.	106	93.0	8	7.0
8. Yenidoğan bebeklerin beslenmeye hazır oluş belirtileri izlenmelidir (örn; uyanıklığın artması, ağız ve gözleri açma, ağız çevresindeki uyarana yönelmesi, ağız çevresindeki uyarana yönelmesi gibi...)	110	96.5	4	3.5
9. Kap ile besleme sırasında bebeğin başı, boynu ve sırtı desteklenerek dik veya yarı dik pozisyonda tutulmalıdır.	107	93.9	7	6.1
10. Kap ile beslemede kaptaki süt bebeğin ağzına dökülmelidir.	39	34.2	75	65.8
11. Kap ile besleme sırasında kap bebeğin alt dudağında gevşek şekilde tutulmalı, kap kenarları bebeğin üst dudağına değdirilmelidir.	82	71.9	32	28.1
12. Kap bebeğin dudaklarına değecek şekilde tutularak, kap içindeki sütü bebeğin kendisinin alması sağlanmalıdır.	95	83.3	19	16.7
13. Süt bebeğin ağzına yavaş dökülmemelidir.	55	48.2	59	51.8
14. Bebeğin tokluk belirtileri izlenmelidir (Başını kaptan çevirme, ağzını kapatma, el hareketleri gibi...)	109	95.6	5	4.4
15. Beslenme desteğine gereksinim duyulan bebeklerde biberon vermek istenmediğinde anne sütü verilmesi için uygun bir yöntemdir.	99	86.8	15	13.2
16. Kap ile besleme yönteminde anne sütü/formül süt bebeğin ağzına boşaltılması durumu aspirasyon riskine neden olmaz.	19	16.7	95	83.3
17. Kaplar biberonlara göre daha kolay temizlendiği için, daha güvenilirdir.	81	71.1	33	28.9
18. Kap ile besleme taburculuk sonrasında emzirme devamlılığını sağlayan bir yöntemdir.	92	80.7	22	19.3
19. Kap ile besleme anne memesini yakalayamayan prematüre bebeklerde anne sütünün verilmesi için alternatif bir yöntem olabilir.	101	88.6	13	11.4
20. Herhangi bir nedenle emzirmeye ara vermek zorunda kaldığında anne sütünün verilmesi için geçici bir yöntem olabilir.	109	95.6	5	4.4

Araştırmaya katılan hemşirelerin ve ebelerin bilgi puanı 20 üzerinden 16.42 ± 2.73 olup, bilgi puanları ile çalışma şekli, eğitim alma durumu ve eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Buna karşın katılımcıların bilgi puanları ile kap ile beslemeyi tercih etme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($MWU(Z) = -6.318$, $p = 0.00$, $p < 0.05$, Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri ve Kap ile Beslemeyi Tercih Etme Durumlarına Göre Bilgi Puanı Karşılaştırılması

Özellikler	n	X±SS	Ortanca (Min-Maks)	Test istatistiği	p
Çalışma şekli	Sadece gündüz mesai	7	17.28±1.38	-0.695*	0.487
	Gündüz-gece nöbet ve mesai	107	16.36±2.79		
Eğitim alma durumu	Evet	68	16.25±3.12	-0.018*	0.986
	Hayır	46	16.67±2.02		
Eğitim	Lise	2	16.00±0.00	H**=3.298	0.348
	Ön Lisans	3	18.33±1.15		
	Lisans	93	16.39±2.76		
	Yüksek lisans ve üzeri	16	16.25±2.90		
Kap ile besleme tercih etme	Evet	30	18.46±0.86	-6.318*	0.000
	Hayır	84	15.69±2.80		

*MWU=Mann Whitney U Testi

**Kruskal-Wallis Testi

Bilgi puanları ile katılımcıların YYBÜ’de çalışma günü arasında zayıf bir ilişki bulunmuş ($r = 0.215$; $p = 0.022$), ancak bilgi puanları ile meslekte çalışma günü ($r=0.177$, $p=0.060$) ve yaş ($r = 0.134$; $p = 0.154$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri ile Bilgi Puanı Arasındaki İlişki
Kap ile besleme bilgi puan ortalaması

	r*	p
Yaş	0.134	0.154
YYBÜ’de çalışma günü	0.215	0.022
Meslekte çalışma günü	0.177	0.060

*Spearman Korelasyon Testi, YYBÜ: Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

TARTIŞMA

Doğrudan anne memesinden anne sütü ile beslenmek term ve preterm yenidoğanlar için en uygun beslenme yöntemidir. Ancak tıbbi ve fizyolojik nedenlerle tedavi/bakım gereksinimlerine bağlı olarak anneden ayrılmak zorunda kalan yenidoğanlar anne memesinden beslenememektedir (Girgin ve Gözen, 2020; Vizzari ve ark., 2020). Bu çalışmada, herhangi bir nedenle YYBÜ’de tedavi ve bakım gören yenidoğanların beslenmesinde kullanılan alternatif besleme yöntemlerinden biri olan kap ile besleme konusunda hemşirelerin ve ebelerin bilgi düzeyi ve uygulamaları incelenmiştir.

Doğrudan anne memesinden beslenemeyen yenidoğanların beslenmesinde kap, enjektör, parmakla besleme, kaşık veya nazogastrik ve orogastrik beslenme sondası ile besleme yapılmaktadır (Flint ve diğerleri, 2016). Bu çalışmada da ebe ve hemşirelerin %98.2’si yenidoğan yoğun bakım ünitesinde tedavi ve bakım gören anne memesini alamayan yenidoğanların beslenmesinde kap, enjektör, parmakla besleme, kaşık veya beslenme sondası ile besleme yapılmasının doğru olduğunu belirtmiştir. Girgin ve Gözen (2020) çalışmalarında, annenin YYBÜ’e geleemeyeceği durumlarda sağlanmış anne sütünü yenidoğana vermek için hemşirelerin %97.5’inin ($n=268$) alternatif besleme yöntemlerini (kap/biberon/kaşık/enjektör) kullandıklarını belirtmişlerdir.

YYBÜ’de tedavi ve bakım gören yenidoğanların oral beslenmeye geçişlerinde hemşire ve ebelerin terapötik ve kanıta dayalı müdahalelerden biri olan kap ile besleme yöntemlerini bilmeleri önemli bir yere sahiptir (Girgin ve Gözen, 2020). Biberon ile besleme uzun yıllardır bebek beslenmesinde tercih edilen ve anne memesinden emme başlayana kadar yaygın olarak kullanılan alternatif besleme yöntemlerinden biridir (Collins, Gillis, McPhee, Suganuma ve Makrides, 2016; Kotowski, Fowler, Hourigan ve Orr, 2020).

Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğunun kap ile beslemeyi tercih etmedikleri belirlenmiştir. Kap ile beslemeyi tercih eden katılımcılar ise bebeklerin beslenirken yorulmadığını, oral alımı geliştirdiğini, meme reddi yaşamasına engel olduğunu düşündükleri için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Kap ile beslemeyi tercih etmeyen katılımcılar ise biberon ile besleme yapmanın daha kolay ve rahat olması, daha az zaman alması, kap ile beslemeye ilişkin bilgi eksikliği, zaman kaybı, iş yükünde artış olması, kapla beslemenin diğer yöntemlere göre uzun sürmesi, birden fazla bebek beslemesi yapılırken diğer bebeklerin beslenme zamanlarının gecikmesine yönelik endişeleri, kap ile besleme yöntemini kullanma pratiklerinin az olması, aspirasyon kaygısı ve birimde bir kap ile besleme protokolünün olmaması nedeniyle kap ile besleme yöntemini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Literatürde sağlık bakım profesyonellerinin kap ile beslemeye ilişkin bilgi eksikliği, aspirasyon ve yetersiz beslenmeye yönelik kaygıları nedeniyle kap ile besleme yönteminin kullanımının sınırlı olduğu bildirilmiştir (Ghareeb, 2015).

Hemşirelerin kap ile beslemenin daha fazla zaman aldığı ile ilgili endişeleri olabilmektedir (Penny, Judge, Brownell ve McGrath, 2018). Ancak, literatürde kap ile beslemenin biberon ile beslemeden daha uzun sürmediği belirtilmektedir (Yılmaz ve diğerleri, 2014).

Çalışmamızda katılımcıların çoğunluğunun alternatif beslenme yöntemi olarak biberon kullandıkları saptanmıştır. Literatürde de biberon ile besleme yöntemi daha yaygın olarak tercih edilmektedir (Al-Sahab, Feldman, Macpherson, Ohlsson ve Tamim, 2010). Ülkemizde de Girgin ve Gözen’in (2020), çalışmasında erken doğmuş bebeklerde alternatif besleme yöntemi olarak hemşirelerin %98.2’sinin biberon kullandığı belirtilmiştir. Bu çalışmaya katılan hemşirelerin %10.5’inin oral beslenmeye geçişte alternatif beslenme yöntemi olarak kap kullandığı saptanmıştır (Girgin ve Gözen, 2020).

Yapılan bu çalışmada hemşirelerin ve ebelerin kap beslemeye ilişkin bilgi ve puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Yenidoğan sağlığının sürdürülmesinde yetkin ve bilgi düzeyi yüksek sağlık personellerinden alınan bakım önemli bir yere sahiptir (Prullage ve diğerleri, 2022).

Bu çalışmada hemşirelerin ve ebelerin yarısından fazlasının yenidoğan beslenmesi veya emzirme danışmanlığı ile ilgili bir eğitim aldığı saptanmıştır. Alınan eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması ile hemşirelerin yenidoğan bebeklerin beslenmesinde kap ile besleme yönteminin kullanımının sağlanması konusunda bilgilerin davranışa dönüşmesinde katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Hemşirelerin karar verme becerisi ve bilgisi yenidoğan beslenmesinde kritik rol oynamaktadır (Brantes ve Curado, 2021). Yenidoğan bakımında hemşire ve ebelerin uzun süre aynı klinikte çalışması, yenidoğan bakımı ile ilgili eğitimlere katılması ve alanında uzmanlaşması hemşirelerin/ebelerin bilgi ve performansının artmasına katkıda bulunabilmektedir (Prullage ve diğerleri, 2022). Girgin ve Gözen (2020) çalışmalarında, hemşirelerin %69.8'inin (n=192) prematüre bebeklerin beslenmesi ile ilgili bir eğitim almadığını saptamışlardır (Girgin ve Gözen, 2020).

Bu çalışmada ebe ve hemşirelerin yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki deneyim (gün olarak) ile kap ile beslenme bilgi puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durumun klinikte çalışma süresinin artmasına bağlı olarak YYBÜ'de preterm ve term bebeğin beslenmesine yönelik alternatif besleme yöntemleri ile ilgili daha fazla bilgiye maruz kalmalarının etkisi olabileceği söylenebilir. Çalışma yılının artması, prematüre bebeklerin beslenmesine ilişkin bilginin artmasına ve kap ile beslenmeye yönelik endişelerin azalmasına ve daha tercih edilebilir bir yöntem olarak kullanımın artmasını sağlar (Ghareeb, 2015). Bu çalışmada bilgi puanı ile kap ile beslemeyi tercih etme durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hemşireler bilgi düzeylerinin yeterli olmasına karşın kap ile besleme yapmayı tercih etmemektedirler. Çalışmamızda, bilginin davranışa dönüşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yenidoğan beslenmesinde hemşirelerin bilgi ve becerisi önemli olmakla birlikte, alternatif besleme yöntemleri ile ilgili güncel ve kanıta dayalı bilgiler doğrultusunda oluşturulan protokollerin klinikte kullanılması sağlanmalıdır.

Sınırlılık

Çalışma kesitsel olduğu için tek bir ilde sadece tek bir hastanenin yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşireler/ebelerle ilgili yürütülmüştür. Bu durum sonuçların evrene genellenebilirliğini sınırlandırmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada YYBÜ'de çalışan ebe ve hemşirelerin kap ile beslemeye ilişkin bilgi düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. YYBÜ'de deneyimin artmasının alternatif beslenme yöntemleri ile ilgili bilgilerini etkilediği belirlenmiştir. Katılımcıların bilgi düzeyinin yüksek olmasının araştırma verilerinin toplandığı hastanenin eğitim ve araştırma hastanesi olması ve buna yönelik sürekli hizmet içi eğitimlerle hemşire/ebelerin bilgilerinin güncellenmesi olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırma sonucunda hemşire/ebelerin bebekleri kap ile beslerken daha etkili ve doğru uygulamasına katkı sağlamak amacıyla kontrol listesi oluşturulmuştur. Kap ile besleme konusunda yeterli bilgilerinin olduğu ancak kap ile besleme yapmayı çok fazla tercih etmedikleri en çok tercih ettiği alternatif besleme yönteminin biberon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kap ile besleme yöntemine dair endişeleri nedeniyle klinikte kullanmak istemedikleri belirlenmiştir. Hemşirelerin kap ile besleme ile ilgili endişelerini saptamak için daha fazla çalışma ve kap ile besleme ile ilgili eğitimler yapılabilir.

Klinik bazlı alternatif besleme protokolleri oluşturulabilir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda kap ile beslenmeye yönelik eğitimlerin tekrarlanması ve sürekliliğinin sağlanması aynı zamanda bu eğitimler sırasında mentorluk sisteminin uygulanması önerilmektedir. Gelecek çalışmalarda bu eğitimler sırasında mentorluk, yatak başı eğitim, demonstrasyon vb. tekniklerin kullanılması ve bu tekniklerin etkinliğinin incelenmesi önerilmektedir.

Yazar katkıları

Fikir ve tasarım: S.K., P.D., D.E. Veri Toplama: S.K., G.D., T.B.T. Veri analizi ve yorumlama: P.D., H.B.Y. Makale yazımı: P.D., S.K. Eleştirel İnceleme: D.G., D.E., H.B.Y.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Teşekkür

Çalışmaya katılmaya gönüllü olan değerli deneyimlerini ve bilgilerini paylaşan yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelere ve ebelere teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

Al-Sahab, B., Feldman, M., Macpherson, A., Ohlsson, A., Tamim, H. (2010). Which method of breastfeeding supplementation is best? The beliefs and practices of paediatricians and nurses. *Paediatrics & Child Health*, 15(7), 427-431.

- Bilgen, H., Kültürsay, N., Türkyılmaz, C. (2018). Türk Neonatoloji Derneği sağlıklı term bebeğin beslenmesi rehberi. *Türk Pediatri Arşivi*, 53(1), 128-137.
- Brantes, A.L.G., Curado, M.A.D.S. (2021). Nurses' perceptions about the feeding of preterm newborns. *Texto & Contexto Enfermagem*, 30, 1-14. <https://doi.org/10.1590/1980-265X-TCE-2020-0597>.
- CDC. (2022). Cup Feeding Infants During Emergencies (2022). Erişim adresi: <https://www.cdc.gov/nutrition/emergencies-infant-feeding/cup-feeding.html>
- Collins, C.T., Gillis, J., McPhee, A.J., Suganuma, H., Makrides, M. (2016). Avoidance of bottles during the establishment of breast feeds in preterm infants. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (10). <https://doi.org/10.1002/14651858.CD005252.pub4>
- Çam, M.O., Baysan-Arabacı, L. (2010). Tutum ölçeği hazırlamada nitel ve nicel adımlar. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 12, 59-7.
- Çay, S., Güleç, S.G. (2015). Yenidoğan beslenmesinde kullanılan enteral yöntemler ve hemşirelik bakımı. *JAREN/Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 1(1), 39-4. doi: 10.5222/jaren.2015.039
- Flint, A., New, K., Davies, M.W. (2016). Cup feeding versus other forms of supplemental enteral feeding for newborn infants unable to fully breastfeed. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (8). <https://doi.org/10.1002/14651858.CD005092.pub3>
- Ghareeb, S. (2015). *Cup feeding in the neonatal ICU: The influence of country, belief, preference, and past behavior*. (Doctoral Dissertations). University of Massachusetts Amherst, College of Nursing, United States. <https://doi.org/10.7275/6464845.0>
- Girgin, B.A., Gözen, D. (2020). Turkish neonatal nurses' knowledge and practices regarding the transition to oral feeding in preterm infants: A descriptive, cross-sectional study. *Journal of Pediatric Nursing*, 53, e179-e185. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2020.03.017>
- Gözen, D., Girgin, B.A. (2017). Preterm bebeklerde oral beslenmeyi destekleyici kanıta dayalı girişimler. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 7(4), 171-174. doi: 10.5152/clinexphealthsci.2017.327
- Kotowski, J., Fowler, C., Hourigan, C., Orr, F. (2020). Bottle-feeding an infant feeding modality: An integrative literature review. *Maternal & Child Nutrition*, 16(2), e12939. <https://doi.org/10.1111/mcn.12939>
- Maastrup, R., Rom, A.L., Walloe, S., Sandfeld, H.B., Kronborg, H. (2021). Improved exclusive breastfeeding rates in preterm infants after a neonatal nurse training program focusing on six breastfeeding-supportive clinical practices. *PloS one*, 16(2), e0245273. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245273>
- McKinney, C.M., Glass, R.P., Coffey, P., Rue, T., Vaughn, M.G., Cunningham, M. (2016). Feeding neonates by cup: A systematic review of the literature. *Maternal and Child Health Journal*, 20, 1620-1633. doi: 10.1007/s10995-016-1961-9
- Mohandas, S., Rana, R., Sirwani, B., Kirubakaran, R., Puthussery, S. (2023). Effectiveness of interventions to manage difficulties with breastfeeding for mothers of infants under six months with growth faltering: a systematic review update. *Nutrients*, 15(4), 988. <https://doi.org/10.3390/nu15040988>
- Muelbert, M., Lin, L., Bloomfield, F.H., Harding, J.E. (2019). Exposure to the smell and taste of milk to accelerate feeding in preterm infants. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (7). <https://doi.org/10.1002/14651858.CD013038.pub2>
- Olaogun, A.A., Olatubi, M.I., Oluwatosin, A.O., Faremi, A.F., Oginni, M.O., Adeyemo, F. (2015). Cup feeding practices among care givers in a neonatal intensive care unit. *International Journal of Caring Sciences*, 8(3), 603.
- Penny, F., Judge, M., Brownell, E., McGrath, J.M. (2018). Cup feeding as a supplemental, alternative feeding method for preterm breastfed infants: an integrative review. *Maternal and Child Health Journal*, 22, 1568-1579. <https://doi.org/10.1007/s10995-018-2632-9>
- Prullage, G.S., Kenner, C., Uwingabire, F., Ndayambaje, A., Boykova, M., Walker, K. (2022). Survey of neonatal nursing: Staffing, education, and equipment availability in Rwanda. *Journal of Neonatal Nursing*, 28(3), 192-199. <https://doi.org/10.1016/j.jnn.2021.10.007>
- Rahmani, S., Armanian, A.M., Namnabati, M. (2018). Effects of feeding nozzle and cup feeding on reaching the time of full oral feeding in the premature infants in the neonatal intensive care unit. *Iranian Journal of Neonatology IJN*, 9(1), 65-70. doi: 10.22038/ijn.2018.26771.1357
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Çocuk ve Ergen Sağlığı Daire Başkanlığı. (2017). Erişim adresi: <https://kirkklareliism.saglik.gov.tr/Eklenti/115479/0/temel-yenidogan-bakimi-kitabipdf.pdf>
- Vizzari, G., Morniroli, D., Consales, A., Capelli, V., Crippa, B. L., Colombo, L., ... & Gianni, M. L. (2020). Knowledge and attitude of health staff towards breastfeeding in NICU setting: are we there yet? An Italian survey. *European Journal of Pediatrics*, 179, 1751-1759. <https://doi.org/10.1007/s00431-020-03678-5>
- Yarar, E., Küçük, S. (2020). Yenidoğan yoğun bakım hemşireliği: yenidoğan bakımına ilişkin rol ve bakım kriterleri farkındalığı. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1), 148-153. <https://doi.org/10.31067/0.2020.253>
- Yılmaz, G., Caylan, N., Karacan, C.D., Bodur, İ., Gokcay, G. (2014). Effect of cup feeding and bottle feeding on breastfeeding in late preterm infants: a randomized controlled study. *Journal of Human Lactation*, 30(2), 174-179. <https://doi.org/10.1177/0890334413517940>